

Poněvadž tedy, jak bylo již svrchu naznačeno, zákon č. 159/26 Sb. vzal obsah Vídeňské úmluvy co do okruhu zaměstnanců a vojenských osob za podklad pro určení osob, jimž se nárok na odpočivné přiznává, jest patrné, že není správným právní názor, o který nař. rozhodnutí jediné bylo opřeno, že za nepřevzatého zaměstnance ve smyslu zákona č. 159/26 Sb. ve spojení s Vídeňskou úmluvou nelze uznati st-le z toho důvodu, že mu bylo dne 14. prosince 1927 propůjčeno služební místo 5. platové stupnice v poměru definitivního úředníka pragmatikálního.

Č. 11.609.

Pojištění nemocenské, invalidní a starobní:
I. * Má-li pojištěnec mzdu jen v naturáliích, jest provéstí zařazení do mzdových tříd podle odst. 6 § 12 zákona č. 221/1924 Sb. ve znění zákona č. 184/1928 Sb., a to pomocnice v domácnosti, hospodářskou čeled' a učně (kromě případu odstavce 5) do II., deputátníky do III., ostatní zde uvedené do IV. třídy mzdové. — **II. Není překážkou pojistného poměru podle § 2 odst. 1 zák. č. 221/24, že zaměstnanci není poskytována mzda vůbec.**

(Nález ze dne 18. prosince 1934 č. 23.794.)

Prejudikatura: ad II. Boh. A 8001/29.

Věc: Okresní nemocenská pojišťovna v Užhorodě proti zemskému úřadu v Užhorodě o sociální pojištění.

Výrok: Nař. rozhodnutí se zrušuje dílem pro nezákonnost, dílem pro vadnost řízení.

Důvody: Městský notářský úřad v Užhorodě výměrem z 9. září 1931 vyhověl stížnosti Státní výzkumné stanice ve V. podané proti platebním výměrům okr. nemoc. pojišťovny v Užhorodě, jimiž bylo jmenované zaměstnavatelce uloženo zaplacení pojistného nemocenského, invalidního a starobního za zemědělské zaměstnance za dobu od 24. do 30. dubna 1929 částkou 238 Kč 10 h a za měsíc květen 1930 částkou 968 Kč 72 h, zrušil napadené platební výměry a nařídil pojišťovně vydání nových platebních výměrů se zařazením dělnictva jen o jednu třídu vyšší, nežli jak odůvodňuje mzda na penězích. V důvodech se praví, že dělnictvo, o které jde, lze považovati za hospodářskou čeled' jako osoby zjednané v zemědělství na nejméně jednoměsíční práce nižšího druhu, jež sdílejí společnou domácnost se zaměstnavatelem, takže podle § 12 odst. 6 zák. o sociálním pojištění hodnota naturálních požitků může způsobiti u nich zařazení jen o jednu třídu vyšší, nežli jak ji odůvodňuje mzda na penězích.

Zemský úřad v Užhorodě nař. rozhodnutím nevyhověl odvolání okr. nemoc. pojišťovny v Užhorodě a potvrdil výměr městského notářského úřadu v Užhorodě z jeho důvodů, k nimž dodal: »1. Dle ustanovení 6. odstavce § 12 zák. č. 221/24 ve znění zák. č. 184/28 Sb. může hodnota naturálních požitků způsobiti zařazení jen o tři třídy vyšší, nežli jaké odůvodňuje mzda na penězích. Z toho jasně vysvítá, že, má-li někdo pouze naturální požitky, může býti zařazen nejvýše do 3. platové třídy bez ohledu na výši hodnoty naturálních požitků. Poněvadž v tomto případě všichni zaměstnanci, o něž se jedná, měli pouze naturální požitky

— což nebylo se strany okresní nemocenské pojišťovny vůbec popíráno — mohli býti zařazeni dle všeobecné nahoře uvedené zásady bez ohledu na to, jsou-li sezonními dělníky neb zemědělskou čeledí, nejvýše do 3. třídy a zařazení do vyšších tříd odporuje tudíž zákonu. — 2. Ohledně čeledě hospodářské ustanovuje pak tentýž odstavec, že u ní může hodnota naturálních požitků způsobiti zařazení jen o jednu třídu vyšší, nežli jaké odůvodňuje plat na penězích. Nutno tedy řešiti otázku, zdali uvedení zaměstnanci jsou hospodářskou čeledí či nikoliv. Citované již zákonné ustanovení nevypočítává hospodářskou čeleď ani taxativně ani demonstrativně, nýbrž podává všeobecnou definici hospodářské čeledi v ten smysl, že hospodářskou čeledí jsou osoby zjednané v zemědělství neb lesnictví na nejméně jednoměsíční práce nižšího druhu, jež sdílejí společnou domácnost se zaměstnavatelem. Na základě toho správa velkostatku tvrdí, že dotyční zaměstnanci jsou hospodářskou čeledí, neboť jsou u nich dány všechny zákonem ustanovené předpoklady, kdežto okr. nemoc. pojišťovna, aniž by popírala nějak existenci zmíněných předpokladů, tvrdí, že dotyčné osoby nejsou hospodářskou čeledí, nýbrž dělníky sezonními. Toto svoje tvrzení odůvodňuje tím, že pod pojem hospodářská čeleď patří pouze kočí, služky, děvečky, pasáci, nikoliv však sezonní dělníci. Tento názor jest nesprávný. Jak bylo již nahoře uvedeno, zákon hospodářskou čeleď nevypočítává, nýbrž vymezuje pojem ten všeobecnou definicí. Poněvadž pak veškeré předpoklady zákonem stanovené jsou dle tvrzení správy velkostatku u dotyčných zaměstnanců dány, což pojišťovna nijak nepopírá, nutno v nich spatřovati hospodářskou čeleď a poněvadž mají pouze naturální požitky, mohou býti zařazeni pouze do první třídy bez ohledu na hodnotu naturálních požitků. Kdo jest sezonním dělníkem, toho zákon nikde neustanovuje, a nelze tedy tvrditi, že by osoby zaměstnané v zemědělství po určitou dobu, jen vyhovují-li všem podmínkám odst. 6 § 12, nemohly býti hospodářskou čeledí.«

Na toto rozhodnutí podala stížnost okr. nemoc. pojišťovna v Užhorodě. Nezákonnost spatřuje v tom, že žal. úřad použil § 12 odst. 6 zákona č. 221/24 Sb. ve znění zák. č. 184/28 Sb. Míní, že u zaměstnanců — výjma učně — zjednaných jen za naturální mzdu, neplatí odst. 6 cit. § 12 vůbec, a třeba je zařaditi podle ocenění naturalií podle § 11 v plné výši, ježto tu schází předpoklad cit. § 12, t. j. mzda v penězích; nezákonnost a vadnost pak shledává stížnost v tom, že žal. úřad kvalifikoval zaměstnance, o něž tu jde, za hospodářskou čeleď, ač u nich splněn je jen jediný předpoklad definice hospodářské čeledi, stanovené v citované normě, t. j. práce nižšího druhu.

O stížnosti uvažoval nss takto:

Žal. úřad, jak zřejmo ze závěru, k němuž dospívá ve vlastním odůvodnění nař. rozhodnutí, a z toho, že recipoval důvody I. stolice, stojí na stanovisku, že zaměstnance, o něž tu jde, třeba podle § 12 odst. 6 zákona č. 221/24 ve znění zák. č. 184/28 Sb. zařaditi jako hospodářskou čeleď, mající jedině mzdu v naturaliích, do I. mzdové třídy. K tomuto výroku dospívá žal. úřad tím způsobem, že slova § 12 odst. 6 »jen o jednu třídu vyšší, nežli jaké odůvodňuje mzda na penězích,« chápe tak, že není-li vůbec mzdy na penězích, může hospodářská čeleď býti

zařazena pouze do první třídy mzdové bez ohledu na hodnotu naturálních požitků.

Jde o výklad § 12 odst. 6 zák. z 9. října 1924 č. 221 Sb. ve znění zákona z 8. listopadu 1928 č. 184 Sb., jenž zní: »Hodnota naturálních požitků (§ 11) může způsobiti zařazení jen o 3 třídy, u deputátníků o 2 třídy, u pomocnic v domácnosti, čeledi hospodářské a učňů jen o jednu třídu (odst. 1) vyšší, nežli jaké odůvodňuje mzda na penězích. Čeledi hospodářskou jsou osoby zjednané v zemědělství nebo lesnictví na nejméně jednoměsíční práce nižšího druhu, jež sdílejí společnou domácnost se zaměstnavatelem.«

Je na sporu, zdali žal. úřad předpisu toho na daný případ použil právem a správně.

Není překážkou pojistného poměru podle § 2 odst. 1 cit. zák., že zaměstnanci není poskytována mzda vůbec. Zásada ta byla nss-em již opětovně dovozena výkladem cit. § 2 (srovn. na př. Boh. A 8001/29) a dochází nepřímou výrazu i v § 12 odst. 5, jenž mluví o zařazení pojištěnce (učně), »jenž nemá vůbec mzdy«. Podléhají-li však pojištění také zaměstnanci nemající mzdy, třeba hledati v § 12 — jednajícím o zařazení pojištěnců do mzdových tříd — normu pro jich zařazení do mzdových tříd, nutné pro stanovení pojistných dávek a pojistného.

Takovou normou je, pokud jde o učně, nemající vůbec mzdy nebo mající pouze naturální požitky, odst. 5 § 12, jenž je zařazuje v obou uvedených alternativách do třídy I. Ostatní pojištěnce, nemající vůbec mzdy, zatřídí zákon podle všeobecné normy odstavce 1 § 12 v rámci zde uvedeného schematu pro zařazení do mzdových tříd dle mzdy denní, týdenní nebo měsíční. Že tomu tak je, plyne nejen z toho, že bez zařazení do mzdových tříd nebylo by lze stanoviti výši pojistných dávek a pojistného (§§ 95, 111, 121, 157 a násl.), nýbrž i z toho, že ve schematu zařazovacím se nestanoví pro zařazení do I. mzdové třídy nijaké minimum mzdy, ale fixuje se jedině horní hranice mzdy denní (6 Kč), týdenní (36 Kč) a měsíční (150 Kč), v čemž nutno shledávati přímé a výslovné ustanovení toho obsahu, že do této I. třídy mzdové náleží pojištěnci, kteří nemají buď vůbec mzdy nebo mají mzdu nepřesahující právě uvedenou horní hranici.

Slova shora citovaného odstavce 6 § 12 »jen o 1 třídu (odst. 1) vyšší, nežli jaké odůvodňuje mzda na penězích«, znamenají — přihlédne-li se k těmto úvahám — tolik, že při zařazování dlužno postupovati tak, že se sečte hodnota naturálních požitků, vypočtená podle § 11, se mzdou na penězích a takto docílená částka je základem pro zařazení dle schematu odstavce 1, ovšem s tím omezením, že hodnota naturálních požitků může způsobiti zařazení u pomocnic v domácnosti, čeledi hospodářské a učňů (kromě případu odst. 5) jen o jednu třídu (u deputátníků o 2, u ostatních pojištěnců s naturálními požitky jen o 3 třídy) vyšší, než by nastalo, kdyby nebylo naturálních požitků. Nemá-li pojištěnec mzdy na penězích a náležel-li by tudíž bez ohledu na naturální požitky do třídy I., mohou naturální požitky, přesahují-li ve své hodnotě horní hranici této třídy, způsobiti zařazení u pomocnic v domácnosti, čeledi hospodářské a učňů (kromě případu odst. 5) jen o jednu třídu (u deputátníků o dvě, u ostatních o tři třídy) vyšší, tedy zařazení do II. (u deputátníků do III., u ostatních do IV.) třídy mzdové.

Tomuto výkladu svědčí i obyčejný smysl slov, v citovaném ustanovení použitých, ježto slovo »vyšší« značí gradaci, tedy zvýšení mzdové třídy, nikoliv setrvání na téže třídě, která by byla dána, kdyby nebylo naturálních požitků. Bylo proto přisvědčiti stížnosti potud, že výklad, který dává nař. rozhodnutí Šu 12 zák. č. 221/24 Sb. ve znění zák. č. 184/28 Sb. nemá opory v zákoně.

Stížnost však nemá pravdu, míní-li, že pojištěnce, nemající mzdy na penězích, třeba zařaditi dle ocenění naturálií podle § 11 v plné výši a nikoliv s omezením odstavce 6 § 12. Nesprávnost tohoto výkladu plyne již z toho, co shora bylo řečeno, a také z úvahy, že by výklad stížností hájený vedl k absurdnosti, že by pojištěnec, mající jen naturální požitky, mohl býti zařazen dle celkové hodnoty naturálií a bez omezení odst. 6, tedy v mnohých případech výše, nežli pojištěnec s týmiž naturálními požitky, mající nad to ještě mzdu na penězích. Výklad stížnosti nelze také srovnati s tendencí zákona, o níž se sama stížnost zmiňuje, poskytnouti úlevu pro zařazování pojištěnců s naturálními požitky proto, že v hospodářství zemědělském i lesním se cení naturálie podstatně níže, nežli by činila jejich tržní cena. Použil-li zákon v cit. odst. 6 slov »nežli jak ji odůvodňuje mzda na penězích«, měl a mohl míti na mysli jen zařazení dle odstavce 1, jež normálně se vztahuje na případy mzdy na penězích, upravuje však také, jak shora uvedeno, případ, že není poskytována mzda vůbec. Tomu dal i výraz citací odst. 1 v kontextu odstavce 6.

V dalších námitkách stížnost popírá správnost zjištění žal. úřadu, že zaměstnanci, o něž tu jde, jsou hospodářskou čeledí dle cit. odstavce 6 § 12, stanovícího, že čeledí hospodářskou jsou osoby zjednané v zemědělství nebo lesnictví na nejméně jednoměsíční práce nižšího druhu, jež sdílejí společnou domácnost se zaměstnavatelem.

Žal. úřad zjistil, že tyto předpoklady pojmu hospodářské čeledi jsou v daném případě splněny, založil však toto zjištění výhradně na tom, že veškeré předpoklady zákonem stanovené jsou dle tvrzení správy velkostatku u dotyčných zaměstnanců dány, což pojišťovna nijak nepopírá. Nekonal v tom směru vůbec šetření, ač stěžující si pojišťovna již v odvolání z rozhodnutí I. stolice popírala, že by sezonní dělníci, o něž jde, byli zjednaní předem na dobu delší 1 měsíce a že by sdíleli se zaměstnavatelem společnou domácnost, což je nezbytným předpokladem pojmu hospodářské čeledi. Nemá tudíž opory ve správních spisech zjištění žal. úřadu, že existence skutkových předpokladů pojmu hospodářské čeledi jest nesporná, ježto dotyčné tvrzení zúčastněné strany stěžující si pojišťovna nepopřela. V tomto rozporu se stavem spisů nutno spatřovati podstatnou vadu řízení, jež znemožňuje účinnou obranu stěžující si strany a nss-u zabraňuje posouditi po této stránce zákonitost nař. rozhodnutí.

Č. 11.610.

Pojištění nemocenské, invalidní a starobní. — Řízení správní. — Řízení před nss-em: I. Vydal-li okresní úřad, rozhoduje o odvolání proti několika samostatným platebním výměrům okresní nemocenské pojišťovny, z nichž některé nepřesahují částky